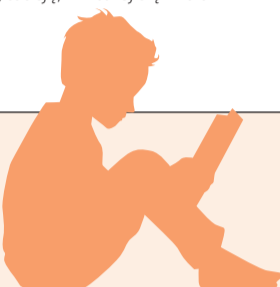
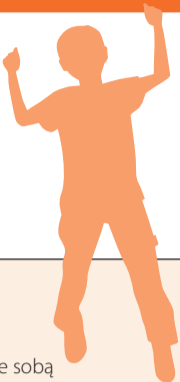
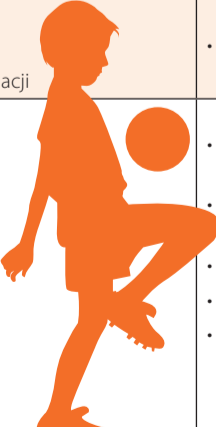

Dziecko 6-letnie w szkole: wyzwanie dla dziecka, rodziny i szkoły

marzec, 2014 r.

Anna I. Brzezińska, Joanna Matejczuk
Instytut Psychologii
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Kompetencje ważne dla nauki w szkole

Kompetencja – problemy w funkcjonowaniu dziecka	Co robić?	Czego nie robić?
Kompetencja 1 – hamowanie reakcji <ul style="list-style-type: none"> „wyskakuje z czymś jak Filip z konopii” często „palnie coś bez zastanowienia” mówi za dużo i nie zawsze potrafi ocenić wpływ własnego działania na sytuację, w której się znalazł ma problemy z zaakceptowaniem każdej dla siebie niekorzystnej opinii ma trudności z rozpoczynaniem zadania – zaczyna bez zastanowienia często robi i mówi „byle co” 	<ul style="list-style-type: none"> uczyć hamowania reakcji – poczekać; zatrzymaj się na chwilę; zamykamy oczy ...; a teraz ciszej ...; każdy po kolei; Twoja kolej za chwilę; zaczynamy wszyscy równo – uwaga... start!; zaczynamy na mój znak; zatrzymujemy się wszyscy, gdy zrobię tak ... wykorzystywać gry i zabawy dziecięce, rymowanki i wyliczanki 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć nie ośmieszać nie poganiać
Kompetencja 2 – kontrola emocji <ul style="list-style-type: none"> przez długi okres czasu nie potrafi ukryć rozczarowania, „boczy się” łatwo ujawnia niepokój nie umie opanować złości nie umie opanować radości 	<ul style="list-style-type: none"> rozmawiać o emocjach – jakie są i jak się wtedy zachowujemy zastanawiać się, co przeżywają bohaterowie opowiadanych bajek, czytanych książek, oglądanych filmów bawić się w „udawanie” i zgadywanie emocji na podstawie np. min, gestów, postawy ciała 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć nie ośmieszać nie porównywać dzieci ze sobą nie stawiać za wzór i za przykład innych dzieci
Kompetencja 3 – koncentracja uwagi <ul style="list-style-type: none"> trudność w skupieniu uwagi podczas realizacji uciążliwego obowiązku w porównaniu z wzrastającą możliwością skupienia uwagi u nastolatka bardzo często rozpoczyna nowe zadania, zanim skończy poprzednie 	<ul style="list-style-type: none"> specjalnie nie dbać o komfort pracy dzieci, raczej dawać im atrakcyjne zadania, aby zadanie „wciągało” zachęcać do rozmawiania ze sobą, gdy tego potrzebują zachęcać, by szukały sobie miejsca dla nich najbardziej dogodnego 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć, nie ośmieszać nie poganiać nie wyciszać, gdy coś robią razem nie przerywać, gdy pracują, a chcemy podać dodatkową informację jak najrzadziej mówić do całej grupy
Kompetencja 4 – gotowość do poświęceń na rzecz nadrzędnego celu <ul style="list-style-type: none"> jest mniej gotowy do poświęceń na rzecz osiągnięcia nadrzędnego celu może mieć trudności z dostosowywaniem się do pracy w grupie, gdy pracuje się nad wspólnym zadaniem ma problemy z uzasadnianiem sensowności własnych działań, woli robić coś „po swojemu” 	<ul style="list-style-type: none"> stosować zmienność form pracy: indywidualnie, w parach, trójkach, grupkach 4–5-osobowych pozwalać na dobieranie się w zespoły, ale także dobierać przez losowanie (odliczanie, losowanie kolorowych kulek, zabawek, pociętych pocztówek) jak najwięcej zadań wymagających współpracy – jedna budowla, jeden wielki rysunek 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć, nie ośmieszać nie moralizować nie wyciszać, gdy coś robią razem nie uruchamiać rywalizacji między osobami ani między zespołami stosować różne kryteria oceny tej samej pracy
Kompetencja 5 – pamięć robocza <ul style="list-style-type: none"> pamięta wskazówki dla zaledwie jedno- i dwu-etapowych działań ma problemy z zapamiętaniem wielu oczekiwań ze strony rodziców i nauczycieli, np.: posprzątaj pokój i wynieś śmieci – za pół godziny sprawdzę 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzić różne obrazki/symbole, gesty jako „przypominalki” wydawać krótkie polecenia zanim dzieci rozpoczną pracę, mówimy sobie, co teraz będziemy robić wprowadzić „rytmizowanie”, dwuwiersze, rymowanki i wyliczanki, piosenki jako sygnały czynności np. pinko – panko za chwilę małe czytanko 	<ul style="list-style-type: none"> nie stosować długich i złożonych poleceń nie mówić za dużo
Kompetencja 6 – planowanie działań <ul style="list-style-type: none"> potrzebuje pomocy osoby dorosłej, aby np. pomyśleć o sposobach rozwiązania konfliktu w grupie rówieśniczej żyje przede wszystkim „obecną chwilą” trudno mu ustalić, co jest ważniejsze 	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzić dużo rutynowych działań jako sygnałów tego, co będzie dalej – dobry plan dnia przypominać: za chwilę będziemy malować wielki obraz na papierze na podłodze, to co musimy sobie przygotować? oznaczać rysunkami/słowami, co będziemy robić 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć, nie ośmieszać nie poganiać nie trzymać się sztywno ustalonego wcześniej planu
Kompetencja 7 – inicjowanie działania <ul style="list-style-type: none"> odkłada najmniej przyjemne zadania na sam koniec, mimo, że wie, jak są ważne uwielbia zwlekać i wyczekiwać do ostatniej chwili przekraczanie terminów końcowych to jego specjalność 	<ul style="list-style-type: none"> dawać zadania/zajęcia do wyboru w kolejności wykonania (karteczki z różnymi rysunkami na różnych stolikach) tworzyć sytuacje, w których wykorzysta się specyficzne umiejętności i pomysły każdego dziecka (zabawy naśladowcze) 	<ul style="list-style-type: none"> nie zawstydząć, nie ośmieszać nie poganiać nie oceniać przez porównywanie dzieci ze sobą nie uruchamiać rywalizacji nie zachęcać do naśladowania „liderów” w grupie
Kompetencja 8 – organizacja działania w przestrzeni fizycznej i społecznej <ul style="list-style-type: none"> trzeba mu przypominać, aby odłożył zabawki na swoje miejsce albo posprzątał po jedzeniu słabo chwytą związki przyczynowe (a→b; najpierw→potem) i logiczne (nadrzędne→podrzędne) w przyjętej przez nauczyciela strategii działania 	<ul style="list-style-type: none"> kształtować nawyk przynoszenia zabawek/przedmiotów do działania na miejsce pracy i potem odnoszenia (najlepiej mieć taki pokój, skrzynię skarbów, kącik, z którego zabieramy i odnosimy) zachęcać do cichego mówienia do siebie i uczyć tego: teraz mam zrobić to, a potem to ... opowiadać dziecku o własnych działaniach, sposobie ich realizacji, intencjach i planach 	<ul style="list-style-type: none"> nie uciszać dzieci, gdy się bawią lub pracują (praca w ciszy hamuje działanie w tym wieku) nie przynosić przedmiotów za dzieci nie sprzątać za nie
Kompetencja 9 – organizacja działania w czasie <ul style="list-style-type: none"> nie dotrzymuje zobowiązań, zapomina o nich nie potrafi oszacować czasu potrzebnego do realizacji zadania nie wyznacza sobie zmiennego tempa pracy w zależności od okoliczności dorośli musi wyznaczać (i pilnować!) terminów końcowych realizowanego zadania: masz na to 10 minut; za chwilę kończymy 	<ul style="list-style-type: none"> powiesić duży zegar w sali/w domu przyczepiać do niego symbole/obrazki różnych czynności często odwoływać się do zegara wprowadzić umowne znaki (np. dzwoneczek, wkładanie kapelusza w czerwonym kolorze) oznaczające zbliżanie się do końca pracy/zabawy pozwolić dokończyć zadanie/zabawę w innym czasie i zachęcać do tego 	<ul style="list-style-type: none"> nie planować skomplikowanych zadań, gdy jest mało czasu nie poganiać
Kompetencja 10 – elastyczność działania <ul style="list-style-type: none"> słabo dopasowuje się do zmiennych okoliczności realizacji zadania z trudnością i niechęcią poddaje rewizji swoje dotychczasowe plany, złości się np.: niestety, nie będziesz mógł obejrzeć bajki, bo zadzwoniła babcia i musimy do niej zaraz jechać jest ciągle czymś zaskakiwany często odczuwa rozczarowanie, złość, gdy nie potrafi dopasować się do nowych sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> często zmieniać – losowo – skład pracujących zespołów dawać zadania wymagające pracy w różnych miejscach i wykorzystania różnych przedmiotów zachęcać do niestandardowego wykorzystywania przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> nie dostarczać dzieciom zawsze wszystkich potrzebnych przedmiotów w pracy zespołowej nie dawać wszystkim zespołom tego samego zestawu przedmiotów
Kompetencja 11 – kompetencje metapoznawcze <ul style="list-style-type: none"> rzadko zadaje sobie pytania: <ul style="list-style-type: none"> - jak mi idzie? - jak mi poszło? - co zrobić, żeby to było lepsze? - dlaczego mi się nie udało? zachowuje się trochę jak „bokser w ciągłym zwarciu”: <ul style="list-style-type: none"> - słabiej analizuje rezultaty własnej pracy - słabo się uczy na popełnianych błędach często ignoruje sygnały/wskazówki płynące ze strony dorosłego/innego dziecka rzadko koryguje własne zachowanie pod wpływem wskazówek 	<ul style="list-style-type: none"> jak najwięcej rozmawiać z dziećmi – „pogaduszki” np. przy jedzeniu, ubieraniu się, myciu rąk, sprzątananiu zachęcać dzieci do rozmawiania ze sobą, porównywania swoich dokonań, oglądania rysunków czy zeszytów analizować razem z nimi ich wytwory, stosując różne kryteria analizy prosić o uzasadnienia samemu stosować tzw. kod rozwinięty typu: dlatego, że...; bo...; no skoro ... to 	<ul style="list-style-type: none"> nie moralizować nie wygłaszać tyrad, nie monologować nie stosować kodu ograniczonego (głównie proste zdania pojedyncze: nakazy, zakazy, proste wskazówki)

Brzezińska, A. I., Matejczuk, J. (2012). *Sześciolatek w I klasie: jak wspomagać jego rozwój?* Poznań: Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

Plakat przygotowany na konferencję pt. „Dziecko 6-letnie w szkole: wyzwanie dla dziecka, rodziny i szkoły” współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.